

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ  
(Φ.Ι.ΛΟ.Σ.) ΤΡΙΚΑΛΩΝ

---

# Τ Ρ Ι Κ Α Λ Ι Ν Α

ΕΤΗΣΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ  
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΜΟΣ 17ος

ΠΡΑΚΤΙΚΑ  
4ου ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ ΤΡΙΚΑΛΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ  
(Τρίκαλα, 8-10 Νοεμβρίου 1996)

ΤΡΙΚΑΛΑ 1997

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

|                                                            |    |
|------------------------------------------------------------|----|
| -Οργανωτική Επιτροπή – Κατάλογος Συνέδρων .....            | 5  |
| -Πρόγραμμα εργασιών 4ου Συμποσίου Τρικαλινών Σπουδών ..... | 7  |
| -Χαιρετισμοί στην τελετή ενάρξεως του Συμποσίου .....      | 13 |

### Α. ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

|                                                                                                                             |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <i>Κ. ΜΗΤΣΑΚΗ, καθηγήτη Παν/μίου Αθηνών,</i>                                                                                |    |
| -Η Θεσσαλία στην <i>Παλατινή Ανθολογία</i> .....                                                                            | 25 |
| <i>ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΛΑΖΑΡΟΥ, δ.φ. - ιστορικού - βαλκανολόγου,</i>                                                                   |    |
| -Το τοπωνύμιο «Τρίκκη» μη ελληνικό; .....                                                                                   | 33 |
| <i>ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΧΑΤΖΗΜΑΝΟΥ, διδάκτορας φιλολογίας,</i>                                                                          |    |
| -Πνευματικοί δεσμοί στη Θεσσαλία. Στοιχεία για την εκπαίδευση<br>στα Τρίκαλα από το Αρχείο Τυρνάβου (1786-1842).....        | 49 |
| <i>ΛΑΜΠΡΟΥ ΒΑΡΕΛΑ, φιλόλογου,</i>                                                                                           |    |
| -Άγνωστες τρικαλινές θεατρικές εκδόσεις στα τέλη του 19ου αιώνα .....                                                       | 71 |
| <i>ΗΛΙΑ ΚΕΦΑΛΑ, ποιητή-κριτικού,</i>                                                                                        |    |
| -Το λογοτεχνικό κίνημα του «Συνθετικού Ρεαλισμού» του Νίκου Παππά ..                                                        | 83 |
| <i>ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΚΑΡΑΚΙΤΣΙΟΥ, θεολόγου,</i>                                                                                    |    |
| -Ο λόγιος πρωτοπαπάς Τρίκκης Κωνσταντίνος (ΙΖ' αι.), κατά<br>τον Κώδικα Π 2406 των Βρυξελλών του Νικολάου Μυροκοβίτου ..... | 89 |

### Β. ΙΣΤΟΡΙΑ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

|                                                                                                                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΡΙΚΩΝΗ, καθηγήτη Παν/μίου Θεσσαλονίκης,</i>                                                                                                     |     |
| -Διονύσιος Β' ο Φιλόσοφος, μητροπολίτης Λαρίσης-Τρίκκης, πρωτοπόρος<br>αγωνιστής της Ελληνικής Παλιγγενεσίας στη Δυτ. Θεσσαλία .....                        | 123 |
| <i>ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Μ. ΖΑΦΡΑΚΑ, αν. καθηγήτη Παν/μίου Θεσσαλονίκης,</i>                                                                                            |     |
| -Ιστορικά στοιχεία και μελλοντικές προοπτικές της ιπποπαγωγής<br>στην περιοχή Τρικάλων .....                                                                | 141 |
| <i>ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ζ. ΣΟΦΙΑΝΟΥ, δ.φ. - δ/ντή ΚΕΜΝΕ Ακαδημίας Αθηνών,</i>                                                                                          |     |
| -Το άγνωστο αυτόγραφο σημειωματάριο του L. Heuzey από την επίσκεψη<br>και παραμονή του στις μονές Δουσίκου και Μετεώρων (Ιούλιος -<br>Αύγουστος 1858) ..... | 157 |
| <i>ΕΛΕΝΗΣ ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ-ΤΣΟΥΓΚΑΡΑΚΗ, δ.φ. - ερευνήτριας ΚΕΜΝΕ<br/>Ακαδημίας Αθηνών,</i>                                                                        |     |
| -Ιερά λείψανα και οικονομικά προβλήματα. Η διάδοση της λατρείας<br>του αγίου Βησσαρίωνα .....                                                               | 193 |
| <i>ΓΛΥΚΕΡΙΑΣ ΜΙΧ. ΧΑΤΖΟΥΛΗ, αρχαιολόγου, επιστ. συνεργάτιδος ΚΒΕ/ΑΠΘ</i>                                                                                    |     |
| -Η δεσποτική εικόνα της Αγίας Παρασκευής από το τέμπλο<br>του ομώνυμου ναού της συνοικίας Βαρουσίου Τρικάλων .....                                          | 213 |
| <i>ΦΑΝΗΣ ΜΠΑΛΑΜΩΤΗ, διδάκτορας κοινωνικής ανθρωπολογίας,</i>                                                                                                |     |
| -Τρικαλινοί στη Βενετία του 17ου αιώνα. Η διαθήκη του Λάνθου<br>Μονδάνου (1611) .....                                                                       | 239 |
| <i>ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ - ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ, αρχαιολόγου,</i>                                                                                                     |     |
| -Σπήλαιο Θεόπετρας: Δέκα χρόνια ανασκαφών και έρευνας .....                                                                                                 | 257 |

|                                                                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΜΠΑΛΑΤΣΟΥΚΑ, αρχαιολόγου,</i>                                                                                         |     |
| –Εικονογραφία του νεομάρτυρα αγίου Σεραφεΐμ, επισκόπου Φαναρίου και Νεοχωρίου (1592-1601), στους ναούς της περιοχής Τρικάλων ..... | 275 |
| <i>ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΜΠΙΧΤΑ, ιστορικού - αρχαιολόγου,</i>                                                                                  |     |
| –Η Εβραϊκή Κοινότητα των Τρικάλων τον 16ο αιώνα και οι ασχολίες των μελών της .....                                                | 295 |
| <i>ΦΩΤΗ ΒΟΓΛΑΤΖΗ, ερευνητή,</i>                                                                                                    |     |
| –Η ζωή και το έργο του Τρικαλινού ζωγράφου Αλέξανδρου Κωτίκα (γ. 1904)                                                             | 311 |
| <i>ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΑΓΟΠΟΥΛΟΥ, δασκάλου,</i>                                                                                             |     |
| –Η Μικρή Πουλιάνα τσιφλίκι του Κων. Ζάππα .....                                                                                    | 321 |

#### Γ. ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

|                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΑΠΤΗ, διδάκτορας λαογραφίας,</i>                                                    |     |
| –Παραδοσιακές τροφές και σύγχρονες προσαρμογές σε μια ορεινή κοινότητα του Νομού Τρικάλων ..... | 347 |
| <i>ΘΕΟΔΩΡΟΥ Α. ΝΗΜΑ, διδάκτορας φιλολογίας,</i>                                                 |     |
| –Οι γαμήλιες ιπποδρομίες στην περιοχή Τρικάλων .....                                            | 375 |
| <i>ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, δασκάλου,</i>                                                        |     |
| –Η χρήση των νερών και το πότισμα των χωραφιών στα χωριά του Κόζιακα                            | 399 |
| <i>ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΙΩΤΗ, δασκάλου,</i>                                                                |     |
| –Η βόσκηση των ζώων στις κοινόχρηστες πεδινές εκτάσεις της περιοχής Τρικάλων .....              | 415 |

#### Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ-ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

|                                                                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΡΓΥΡΗ, καθηγητή Παν/μίου Θεσ/νίκης,</i>                                                                 |     |
| –Η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Νομού Τρικάλων .....                                                              | 437 |
| <i>ΚΩΣΤΑ ΤΣΙΠΗΡΑ, πολιτικού μηχανικού-χωροτάκτη,</i>                                                                  |     |
| –Η δημιουργία ενός Εθνικού Δρυμού στην περιοχή Ασπροποτάμου ως προϋπόθεση για την ανάπτυξη του οικότουρισμού .....    | 473 |
| <i>ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΦΛΟΚΑ, καθηγητή Παν/μίου Θεσ/νίκης,</i>                                                                  |     |
| –Εκτίμηση των περιόδων επαναλήψεως των μεγίστων ημερησίων τιμών βροχοπτώσεως στην ευρύτερη περιοχή Τρικάλων .....     | 481 |
| <i>ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΝΝΑ, αν. καθηγητή Παν/μίου Θεσ/νίκης,</i>                                                                 |     |
| <i>ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ, αν. καθηγητή Παν/μίου Θεσ/νίκης,</i>                                                           |     |
| <i>ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΦΛΟΚΑ, καθηγητή Παν/μίου Θεσ/νίκης,</i>                                                                  |     |
| –Συμβολή στη μελέτη της έντασης των βροχοπτώσεων στη Βορειοδυτική Θεσσαλία .....                                      | 491 |
| – <b>Νεκρολογίες:</b> Νίκος Παππάς (1906-1997) - Έφη Γουγουλάκη (1926-1997) - Μενέλαος Καταφυγιώτης (1926-1997) ..... | 505 |
| –Νέα βιβλία .....                                                                                                     | 516 |
| –Βιβλιοκρισίες .....                                                                                                  | 522 |
| –Σχόλια .....                                                                                                         | 532 |
| –Οι δραστηριότητες του Φ.Ι.ΛΟ.Σ. ....                                                                                 | 547 |
| –Επίτιμα μέλη του Φ.Ι.ΛΟ.Σ. ....                                                                                      | 549 |
| –Τιμηθέντες με το «Βραβείο Φιλίας Τρικάλων» .....                                                                     | 550 |